

विज्ञाततां यमरः । 'सपाटवलाः परिचदकन्धरः'

रघुः । किमपि घञि परे वा दीर्घः परी(रि)णाङः ।

सम्+सम्बन्धने कवचादिधारणे च ।

"स्यद्गुणं कवरीं च विच्युतां संनहृतीं वामकरेण
वल्लुना" भा० ८।१।१६ । "कवचेन महाह्वेयं सम-
नहृद् हस्तसाम्" भा० वि० १७ अ० ।

पास ध्वनौ भ्वा० आत्म० अक० सेट् । नासते प्रणासते
अनासिते ननासे । क्वदित् अनासत्-त ।

पिच्छ चुम्बने भ्वा० पर० सक० सेट् । निक्षति प्रक्षिति ।
क्षत्तु वा यत्वमिति पाणिनिः । सर्वत्र वा यत्वम् सुम्भ०
"निक्ष दर्म सपत्नान् मे" अथ० १६।२६।१ आर्षगणपदयो-
र्वाङ्मागः । "याः पात्रे उपर्षन्त्यनुनिक्षन्ति पुष्टीः"
अथ० ६।८।१५ "प्रक्षिप्स्यति नो भूयः प्रनिन्द्या-
न्मन्मधून्ययम्" भट्टिः । "किमीदिनं प्रत्यञ्चमर्षिषा
जातवेदो विनिक्ष" अथ० ८।१।२५

वि+नाशने "विशीते ष्टके रक्षसे विनिक्षे" अ० ५।२।६
"विनिक्षे नाशय" भा० आर्षस्तु ।

पिज शोधने अदा० आत्म० सक० सेट् इदित् । निङ्क्ते
प्रक्षिङ्क्ते अग्निङिष्ट निनिङ्गे । शुद्धौ अक० ।
"अहं राक्षसाभीषणे निजो भूयाससुत्तमः" अथ० ।
१।५।१ (पिजः शुद्धः) "यस्य नास्ति निजा प्रज्ञा केवलं तं
वक्तुमुनः" भा० स० ५४ अ० । "दुहिः सततमन्वेति
प्रायेव पुरुषं निजा" भा० व० १० अ० । "सुज-
नानस्य निजो न तेष्वा" रघुः । निजेन शुद्धेन ।

पिज शोधने अक० शुद्धौ अक० जु० उभ० अनिट् । नेनेक्ति
प्रक्षेनेक्ति । नेनिजानि नेनिक्ते अनेनेक् अनेनिजम्
अनेनिक्ति इदित् अनिजत् अनेनीत् अनिजत् ।
"शास्त्रमखी फलके सख्ये नेनिक्ताज्जकः शनैः" मनुः
"छूरो निनिक्त रश्मिभिः" अ० १०।१२।६

अव+प्रमत्तात् जलप्रोक्षणेन शोधने । "वदत्रसं क्रूरमभूत्
तदत्रा एतदहाभीतकात् पाथी अवनेनिक्ति" । अत०
भा० १।१।५।२१ ।

"अथोद्गमनादावावनेजयति । असावनेनिक्षेत्येव
वज्रमानस्य पितरमवावनेनिक्षेति पितामहमसाव-
नेनिक्षेति प्रपितामहं तदवा विध्यतेऽभिनिक्षेदेवं
तत्" अत० भा० २।४।२।११ । "अवनेनिक्ष दासमानं पिच्छं
भोज्यं नास्तीगी पाथी शोधयेति" भा० । पिच्छदातार्य-
पञ्चतन्त्रे जलप्रोक्षणे तत् प्रणार। अ० स० अज्ञो यवा

"प्रागप्येष दर्भेण साद्यमानन्त्र पूर्ववत् । अपः क्षिपेन्
मूत्रदेशेऽवनेनिक्षेति निक्षिजाः द्वितीयञ्च तृतीयञ्च
मध्यदेशापदेशयोः" इत्याभ्युदयिकपरमणीयकन्दोग-
परिशिष्टवचनेन आभ्युदयिके निक्षिक्तत्वाभिधानेनान्यत्र
सतिक्षत्वप्रतीतेः पुष्ययुक्तत्वञ्च । "वपुष्यं जलमादाय
तेषां पृष्ठे पुष्यक् पृष्ठक् । अपदक्षिणं नेनिक्ताद्गोल-
नामानुमन्त्रितम्" इति ब्रह्मपुराणवचनात् "अपस्रववि
पितृतीर्थेन प्रदेशेन्यकृद्योरन्तरा अपस्रववि "अप-
स्रव्यं वा तेन पितृभ्यो निदधातीति" भट्टभाष्येष्टतन्त्रा-
न्तरात् अपस्रव्यशब्देन पितृतीर्थस्यते असादेव
वचनात् तथा च मनुः प्राचीनायीतिना सत्यगपस्रव्य-
मतन्निष्ठा" इत्यादि तत्र तु मण्डुकोपरि असाविति
सम्बोधनविमत्तया सर्वत्र नामनिर्देश इति भट्टभाष्यम्
अतएव प्रायुक्तकन्दोगपरिशिष्टे आद्यमानन्त्र पूर्व-
वदित्युक्तं आद्यं पितरं पूर्ववत् "गोलनामभिरामन्त्र
पितृनर्घ्यं प्रदापयेत्" इतिवत् । पितरवनेजनं मूत्रदेशे
पितामहप्रपितामहयोस्तु अवनेजनमध्यदेशापदेशयोः
द्वितीयञ्च तृतीयञ्च मध्यदेशापदेशयोः" इति कन्दोग-
परिशिष्टात् मातामहादीनामप्येवम् । "मातामह-
प्रभृतीस्तु एतेषामेव वामतः" इति कन्दोगपरिष्ठात् ।
एतेषां पितृणां वामत इत्याभ्युदयिकपरम् । अन्यत्र
तु दक्षिणतः कर्तुर्वाचीपचारत्वात् । अतएव पार्वणे
प्रायुक्तब्रह्मपुराणे "अपदक्षिणं नेनिक्तादित्युक्तम् । तेन
सतिक्षपुष्योदकपालं वामहस्ताहक्षिणहस्तेन वामान्वा-
रक्षेन मृहीत्वा अस्रकगोल ! पितरस्रकदेवशर्मन्व-
नेनिक्ष वे चाल त्वामनु याव त्वमनु तज्जे ते स्वधा" इति
पितृतीर्थेनावनेजयेत् । "अप उपसृष्टं जलं सृष्ट्वा
एवं पूर्वोक्तरीत्या पितामहाय प्रपितामहाय पिच्छ-
दानञ्च जलसंश्लेषञ्च पूर्ववत् आख्येयम्" । पिच्छ-
पितृवत्ते तत्प्रकारः कात्या० श्रौ० ४।१।१० । अज्ञो यवा
"उदपात्तेषावनेजवत्यपस्रव्यं सख्येन गोद्वरचसान्यथा
दृष्टावनेनिक्षेति यजमानस्य पितृप्रभृति त्रीन्" अ० ।
"उदकस्य पात्तेऽदपात्तं पूर्वपात्तादि तेनाध्यक्ष्युः
यजमानस्य पितृप्रभृति पितृरारभ्य त्रीन् पुरुषान्
पितृपितामहप्रपितामहान् अपस्रव्यं यवा एताहसास्र
तत्रप्रदेशाहक्षिणैकदेशेनोदकनिमयनं यवा खात्
तथापुनरुददिन्योरन्तरावेन अवनेजयति अवनि-
जान् शुचीन् करोति पिच्छदानाव । अपाविति